

**“Washing
Before
Kiddush”**

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue

רשב"ם

נטל ידיו לא יקדש - אלא אחר יקדש
 והוא ילא ידי חובתו בשמיטה ושמיטה
 דאין כהן היסח הדעת מאמר שהוא
 עלמו חיו מברך אבל הוא עלמו לא
 יקדש אם נטל ידיו כדי שיאכל על
 סמך נטילה דלפני קידוש דקידוש
 מפסק בין נטילה לאכילה והיו
 כהיסח הדעת וצפי נטילה אחריטי
 בטר קידושא דהבף לנטילה ידים
 סעודה ובשביל קידוש לא צפי נטילה
 דהנטל ידיו לפירות ה"ז מגבי הרוח
 והא קמ"ל דנטילה שלפני קידוש אינה
 עולה לו לפיכך יקדש תחלה ואח"כ
 נוטל ידיו וכ"ש דהנטל ידיו לא יבדיל דהא אפילו קידוש דבמקום
 סעודה הוא ואיכא למימר דליכא היסח הדעת ח"פ"ה אין יכול לסמוך
 על נטילה דלפני קידוש והא דקאמר נטל לא יקדש ולא אמר מקדש
 וחזור ונטל ידיו היינו משום דלא צפינן נטילה ידים חרי זימני דמחא
 מונייהו ברכה לבטלה הלכך לא יקדש הוא אבל חזירו יקדש לו :

אמר רב ברונא אמר רב
 "הנטל ידיו לא יקדש" (6) אמר לתורב יצחק
 בר שמואל בר מרתא אבתי לא נח נפשיה
 דרב שכתנינהו לשמעתייהו זמנין סגיאין
 הוה קאימנא קמיה דרב זימנין דחביבא עליה
 ריפתא מקדש אריפתא זימנין דחביבא ליה
 חמרא מקדש אחמרא

אף ידי קידוש לא יצאו אלא למה ליה
 לקדושי בביתיה כדי להוציא בניו ובני ביתו
 ושמואל למה לי לקדושי בבי בנישחא
 "לאפוקי אורחים ידי חובתן דאכלו ושחו
 וגנו בבי בנישחא. ואודא שמואל למעמיה
 דאמר שמואל אין קידוש אלא במקום
 סעודה סבור מינה הגי מילי מבית לבית
 אבל ממקום למקום בחד ביתא לא אמר
 לתורב ענן בר תחליפא זימנין סגיאין הוה
 קאימנא קמיה דשמואל ונחית מאיגרא
 דארעא והדר מקדש ואף (רב הונא) סבר אין
 קידוש אלא במקום סעודה דרב הונא קדיש
 יזאיתעקרא ליה שרגא ועיילי ליה למניה
 לבי גנניה דרבה ברביה דהוה שרגא וקדיש
 ומעיס מידי אלמא קסבר אין קידוש אלא
 במקום סעודה ואף (רב) סבר אין קידוש
 אלא במקום סעודה דאבר אביי כי הוינא
 בי מר כי הוה מקדש אמר לן מעימו מידי
 דילמא אדאוליתו לאוישפיוא מתעקרא
 לבו שרגא ולא מקדש לבו בבית אכילה
 ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש
 אלא במקום סעודה איני *האמר אביי כל
 מילי דמר הוה עביד כרב לבר מהני תלת

ברקדיש אריפתא . פירש
 רשב"ם שהיה מקדש על הפס במקום יין ואם כן היה נוטל תחלה
 ולא היו קידוש הפסק וקשה לר"ת דקידוש על הפס ודאי לא הוי
 הפסק שהקידוש הוא לאחר המנוח והוי כמו גביל לתורי* דלא
 הוי הפסק בין ברכה לאכילה וכ"ש דלענין נטילה לא הוי הפסק
 אבל במקדש על היין שהוא קודם המנוח יהיה הפסק בין נטילה
 לאכילה ומיהו יש ליישב פירושו דפעמים היה דעתו לקדש אריפתא
 והיה נוטל ואח"כ לפעמים היה נמנך והוה מקדש אחמרא והיה
 סומך על אותה נטילה ואין להקשות לרשב"ם דהא משמע לקמן
 דאין מזבילין על הפס מדלמימר כח עוות וא"כ כל שכן דאין
 מקדשין על הפס דקידוש חמור מהבדלה כדאמרין לעיל (דף ק"ה)
 דקובעת לקידוש ולא להבדלה ולקמן אמרינן סבור מינה קידושי
 הוא דלא מקדשין הא אבדולי מזבילין דאינה קשיא דאיכא טעמא
 דכיון שמונה לסעוד סעודה שבת שייך קידוש על הפס אבל הבדלה
 אין ענינה אלל פת אלא דוקא על היין דשייך בכל דבר הולאה
 ושירה מ"מ נראה לר"ת דאין מקדשין על הפס כלל והכא ה"פ
 הנוטל ידיו לא יקדש משום דס"ל לרב יש קידוש שלא במקום
 סעודה וחישינן שמא יפליג וינך נחון ח"ל רב יצחק כו' זימנין

דחביבא ליה ריפתא ומקדש אריפתא כלומר הוה מקדש אחמרא על דעת
 כדפרישית לעיל זימנין דחביבא ליה חמרא הוה מקדש אחמרא שלא במקום ריפתא דהיינו סעודה דסבירא ליה דיש קידוש שלא במקום סעודה
 ומאן דסבר אין קידוש אלא במקום סעודה כ"ש דנטל ידיו ומקדש דלא הוי היסח (2) וצירושלמי דברכות גבי פלוגתא דב"ש וב"ה מברך על היום
 ואחר כך מברך על היין משמע כפ"ת דאין מקדשין על הפס דא"ר ועירא מדברי שניהם נלמד מזבילין בלא יין ואין מקדשין בלא יין אמר רבי
 יוסי ב"ר טון נהגין תמן מקום שאין יין שליח לצור יורד לפני התיבה ואומר ברכה אחת מעין שבע וזוהתם במקדש ישראל וזוהתם משמע שאין
 מקדשין על הפס ול"ע אם מקדשין על השכר היכא דהוי חמר מדינה כמו שמבדילין וכולה שמעתין דאסרה לקדושי אשיכרא איכא לאוקמי בשאיט
 חמר מדינה ודרע מדקאמר רב כסם שאין מקדשין כך אין מזבילין ובחמר מדינה פשיטא דמזבילין ולקמן נמי דלמור אין מקדשין בלא יין
 וכן הוהא דירושלמי שהבחי איכא לחוקמא דלא חתי למעוטי אלא כשאיט חמר מדינה ואי מקדשין על השכר היכא דהוי חמר מדינה חתי
 שפיר ביום טוב שאחר השבת שיעשו יקנה"ז על השכר אבל אי אין מקדשין על השכר ולרשב"ם שאומר לקדש על הפס תימה איך יעשו
 חזי יקנה"ז על הפס ואפי על השכר ומיהו בסדר דרב עמרם יש אפי"ג דאין מזבילין על הפס ציו"ט שחל במולאי שבת מזבילין כיון
 דקידוש עיקר כדפסקין יקנה"ז ומקדשין על הפס נעשה הבדלה נטילה לה ומזביל על הפס עם הקידוש וזוהתם ברכת המזון נראה דמזבילין
 על השכר היכא דהוי חמר מדינה דהא חטילו הבדלה דטעונה טוס לכולי עלמא מזבילין כל שכן ברכת המזון דאיכא ברייתא באלו
 דברים (ברכות נג.) שזוברת דאינה טעונה טוב ועוד דאמרין בשמעתין אין אומרים הבא כוס של ברכה פירות לברך ברכת המזון אלא על
 היין והני מילי דלא קבע סעודתיה עילוייה אבל קבע סעודתיה עילוייה לית לן בה משמע דאם קבע סעודתו עליו שמזבילין עליו ברכת
 המזון וכל שכן אם הוא חמר מדינה מיהו רשב"ם מוחקו מן הספרים . מסקנה דמולתא מזבילין על השכר אם הוא חמר מדינה ולא
 על הפס ולר"ת אין מקדשין נמי על הפס אך יש להסתפק אם מקדשין על השכר :

RAMBAM (6) פתח (א' א')

מי שנתכוין לקדש על היין בלילי שבת ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש הרי זה מקדש על [e] הפת ואינו מקדש על היין אחר שנטל ידיו לסעודה. ומצוה [e] לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה. וזה הוא הנקרא קידושא רבא. מברך בורא פרי הגפן בלבד ושותה ואחר כך יטול ידיו ויסעוד. ואסור לו לאדם שיטעום כלום קודם [e] שיקדש. וגם קידוש זה לא יהיה אלא במקום סעודה :

.. אמר רב ברונא [אמר רב] [דף קי ע"ב] הנוטל ידיו לא יקדש שאם היה מקדש [ה] היה הקידוש הפסק וסמך הדעת בין נטילה לברכה המוליך והיה צריך לנטול ידיו ולברך פעם אחרת על הנטילה נמלך ברכה שבירך על הנטילה הראשונה היא לנטילה הלכך לא יקדש הוא אלא יתן לאחר שלל נטל ידיו לקדש ויכלה הוא בשמיטה ולא היה הפסק. ורב לטעמיה דאמר יש קידוש שלא במקום סעודה ולא שייך הקידוש לסעודה הלכך איי הפסק. [ה] אבל לשמואל דסבר אין קידוש אלא במקום סעודה הוי קידוש תתחלתה דסעודה ולא הוי הפסק. וכן אמר רב אבהו בר אבהו הנוטל ידיו לא יקדש אמר ליה רב יוחנן בר שמואל בר מרתא חכמי לא נח נפשיה דרב ושכחינה לשמעייה. וימנין סניאין הוה קלוימנא קמייה דרב וימנין דחביבה ליה ריפתא ומקדש אריפתא וימנין דחביבה ליה חמרא וקדיש לחמרא. הלמא דחביבותא הליה מילתא ולא דנטיילתא תליה מילתא וכן הלכתא. פירש רשב"ס וימנין דחביבה ליה ריפתא ומקדש אריפתא הלמא לא בעי נטילה אחרייתא אלא דמעיקרא משי ואכלי נסמא דקדושא הלמא קידוש שלאחר נטילה לא הוי היסח הדעת. וכן הלכה דמי שנטל ידיו קודם קידוש אין צריך לחזור ולנטול אחר קדוש. [ה] ולא פליגי רבין בין מקדש לחמרא נמקדש אריפתא מדלגה מהדרו ליה לרב יוחנן בר שמואל מידי מיהו לכתחלה מוזנין ואח"כ טעלין לידים כביה (שמאי) [הלל] במס' ברטת (דף נ"א) [e] ור"י חילק משום דמזיגה שיהי בחמין צריך דקדוק גדול שלא יחסר ושלל יותיר ואיכא היסח הדעת עפ"י. ור"ת תירץ דהתם מייירי בחול ואם יטול ידיו תחלה לפעמים יתעסק בשאר דברים ולא יוכל לאתגר ואח"כ לחסויה דעיהו אבל בשבת השלחן ערוך ליכא למיהס להכי

TvR (7) ויב (א' א')

לן כוונתיה דשמואל יכול לנטול קודם הקידוש דקידוש לא הוי הפסק. ומיהו לכתחלה טוב לקדש קודם כדחזינן דסברי בית הלל שמוזגים הכוס ואחר כך נוטלין הידים שלא להפסיק במוזגה בין נטילה לברכה. (י) ורבינו תם ור"י כתבו דאפילו לכתחלה יכול לנטול קודם הקידוש (י) וכן היה מנהג אדוני אבי הרא"ש ז"ל (י). [ה] ואני תמה על מנהגו שצריך לדחוק (י) ולהוציא מימרא דרב ברונא מפשטה [טז]:

[יב] [ה] כתב רב עמרם ז"ל (בסידורו ח"ב סי' יז) לאחר שמקדש על הכוס נוטל ידיו ומברך על נטילה ידים אבל אם נטל קודם (טו) לא יקדש על היין אלא על [ה] פת דאמר רב ברונא נטל ידיו לא יקדש, וכן כתב הרמב"ם ז"ל מי שנתכוון לקדש על היין ושכח ונטל ידיו לסעודה. קודם שיקדש הרי זה מקדש על הפת ולא על היין כיון שנטל ידיו לסעודה, וכן היה נוהג הר"ם מרוטנבורק לקדש קודם, אבל הרשב"ם פירש דהא דאמר רב ברונא נטל ידיו לא יקדש היינו דוקא לרב דאמר יש קידוש שלא במקום סעודה הלכך לא הוי הקידוש מענין הסעודה והוי הפסק בין נטילה לסעודה הלכך אם נטל ידיו לא יקדש הוא אלא יניח לאחר לקדש ויצא הוא בשמיצה (טז) ולא הוי הפסק כולי האי, אבל לשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה וקיימא

8 זורק (ט' א')

יב (נה) יאחר שקדש על הכוס נוטל ידיו ומברך על נטילה ידים. ואם נטל ידיו קודם קדוש, גלי דעתיה (נט) *דדרפתא (ס) חביבא לה, ולא יקדש על היין אלא על הפת: הגה (סא) ויש אומרים דלכתחלה יש לטל ידיו קודם הקדוש ולקדש על היין (הרא"ש ומרדכי פרק ע"פ והשב"א והגה"מ פכ"ט והטור), וכן המנהג פשוט במקדינות אלו, (סב) ואין (יט) לשנות רק (יט) (סג) בלילי פסח, כמו שיתבאר סימן תעג.

9 מלא בורה

(סא) ויש אומרים דלכתחלה יכרי. דסביקא להו דאין הקדוש מקרי הפסק פיון שהוא צריך סעודה, ולכך קדש על היין וישתה הכוס ואחר כך יברך 'המוציא' ויבצע הפת, ובין דאינו הפסק סביקא לה לרב"א דטוב לנהג פן לכתחלה, משום דקשאין לו יין ומקדש על הפת, בעל-פירושו צריך לטל ידיו קודם הקדוש, (סא) וצ"ל פן טוב לנהג פן סמיך באפן אחר. ולמוזג את הכוס בחמין אחר הנטילה קודם 'המוציא', ודאי אין לעשות פן לכלי עלקא, פיון דצריך לברקק זפה שימוזג בדרבנן, שלא יחסר וישלל יותיר, הוי הפסח-הדעת: (סב) ואין לשנות. (סג) וכתב אחרונים פתבו דטפי צריך לכתחלה לקדש על היין קודם נטילת ידים, וקדעת המספר, דבנה יוצא מדינא לכל הדעות, ובכמה מקומות נהגו דבברייתא, (סג) מיהו, אם כבר נטל ידיו קודם קדוש, בנה יש לעשות בקרב"א דצ"ל-על-פיון קדש על יין:

10 מן אחרון (ט' א')

להפסיק בדברים אחרים והפסיק אפי' אכל לאחר זמן במקום קידוש אינו יואל ואם היה דעתו לאכול מיד וחרשו חונס שלא אכל אלא לאחר זמן א"ל לחזור ולקדש וכו' וכו' בנמי בעובדא דר"ס דדוקא משום שיהא ממקומו קידש שנית אכל אם היה נשאר במקומו אפי' שהפסיק ° עד שדליקו סג"ל לקדש שנית (°) וכו' מל' רמ"א אך אם יאל ממקומו כתיים צריך לקדש שנית כלי' :